

SLYŠTE A ROZUMĚJTE

*Kázání při bohoslužbách k znovuvysvěcení berlínského dómu
v neděli sv. Trojice, 6. června 1993**

Peter Beier

Epištola: Ř 11,33–36; Evangelium: J 3,1–8; Text: Iz 6,8–11

Pravda nepotřebuje žádné dómy.

Evangelium se uchytí v jakékoli chatrči a zateplí ji.

Evangelická církev také nepotřebuje žádné dómy.

A jen málo reprezentace.

Nemá žádný podíl na včerejších triumfech. Pokud možno.

Nenáročnost jí sluší.

A skromnost.

Tak jako to bylo kdysi v Prusku, skromně a nenáročně.

Ale to už je dávno.

A vím, co si myslí na Prenzlauer Berg nebo jinde lidé, kteří ztratí práci.

Jejich hořkost stojí napříč naší slavnosti.

A vím, jaký je třeba vydržet rozpor mezi touto impozantní stavbou
a realitou v církvi a společnosti.

Ale co jsme měli dělat?

Zbořit dóm, který nikdo ani moc nechtěl?

To nebylo dovoleno.

Před pádem zdi.

Tak jsme vyjednávali.

Nabídli jsme znovuvystavění dómu za dovolení zachovat
v jiných regionech NDR pro sbory důležité prostory.

Tenkrát. Není to zase tak dávno.

Neomoralisté, kteří po převratu začali střežit národní morálku

a nosí svůj úřad před sebou jako podomní obchodník,

doprovodí celou věc jen patřičným úšklebkem.

Na to jsme zvyklí.

* Redakce se rozhodla učinit výjimku a uveřejnit kázání. Chce tímto způsobem vzpomenout příznivce českých církví a Evangelické teologické fakulty předseda Porýnské evangelické církve Dr. Petera Beiera, který náhle zesnul 10. listopadu 1996 — a zároveň připomenout jeho nevšední kazatelské umění.

Tak trůní dóm v novém lesku na místě starých rúzníc.
 Sporný, jako je sporná evangelická církev vûbec.
 Dosud plave jeho obraz v mûdûné hnûdi zrcadlových skel
 Paláce republiky.

Sedíme ve slavnostním bohosluûebném shromáûdûní,
 a pûece v pováûlivé situaci.
 Není ani tak tûeba obávat se protikladû, kterými ûije naše spoleènost.
 Skuteènû obávat se je tûeba dunûní zcela jinûho protieûení.

Totûû protestu, kterým Bûh a Pán protieûí vûí naûí povrchnosti,
 proti lhostejnosti tûch, kterým se jeví všechno jednstejnû,
 proti církvi bez vlastního profilu, která se pûizpûsobuje
 trendu stûredoevropského pûûmûru.

„My Nûmci se bojíme Boha a jinak nièeho na svûtû“,
 řekl pûý kdysi Bismarck.

Dnes vûak musí bût řeèeno: My Nûmci se mezitûm bojíme
 skoro všeho na svûtû. Jen ne Boha a Pána.

Ten se vûak ujímá slova.

Bez ohledu na to, zda slyûíme ÷i nikoli, hledíme, nebo zavíráme oèi.
 U Izajáûe v 6. kapitole, ve verûích osmûm aû jedenáctûm èteme:

Vtom jsem uslyûel hlas Panovníka:

„Koho pošlu a kdo nám pûjje?“

I řekl jsem: „Hle, zde jsem, pošli mne!“

Odpovědûl: „Jdi a řekni tomuto lidu:

*»Poslouchejte a poslouchajte, nic nepochopíte,
 dívejte se a dívejte, nic nepoznáte.«*

*Srdce toho lidu obal tukem, zacpi mu uûi, zalep mu oèi,
 aby oèima nevidûl, uûima neslyûel, srdcem nepochopil,
 neobrátil se a nebyl uzdraven.“*

Tu jsem řekl: „Dlouho jeûtû, Panovníku?“

*On odpovědûl: „Dokud nezpustnou mûsta a nebudou
 bez obyvatel a domy bez lidí a role se nepromûní v spouût.“*

Toto slovo proráûí kupoli pod níû jsme se shromáûdili.

Tak je tûûké.

A tak výbuûné.

Bûh volá posla.

Posel se dostaví.

A obdrûí pûíkaz.

Nûjaký urèitý obsah mu není sdûlen.

Je však řeč o působení jeho slova.

To působení je katastrofální.

Mluv s tímto lidem: Poslouchejte a poslouchajte, nic nepochopíte,
dívejte se a dívejte, nic nepoznáte.

To slovo činí, co říká.

Zacpává uši, zalepuje oči, srdce obaluje tukem.

Absolutní infarkt.

Zbraní slova, vyslovením pravdy má prorok — jen si představte —
přivolávat katastrofu.

A to tak dlouho, dokud nezpustnou města a nebudou bez obyvatel
a domy bez lidí.

To přece známe: zpusťované město.

Je jím už, nebo bylo jím, nebo už zase bude?

Nesnesitelná je tato myšlenka.

Ano, přiznávám: Nejráději bych se skrčil.

Ale toto slovo z Bible je textem určeným pro neděli Trojice.

Nejráději bych tu nějak kličkoval, našel výmluvy.

Jsem snad Izajáš?

To nejsem.

Přece nelze jet do Berlína s takovým balvanem v tašce.

Když všude ve vlasti je třeba potěšení, povzbuzení, výzva k životu,
aby byl zlomen onen strašlivý řetěz násilí a vrátil se rozum.

Nebo by šlo vypomoci si běžným uchlácholením: Musíš ten text
chápat nábožensky. To vždycky znamená: Ne tak strašlivě vážně;
musíš vyhledat to, co je všeobecně platné, co není příliš vzdálené
tomu, co všichni znají. Ostatně: To slovo mluví *jen* do doby dávno
minulé, jedinečné historické situace, tedy tenkrát. To *'jen'* je na tom
tak zrádcovské.

Jedna námitka by ale mohla platit:

Toto slovo přece vůbec nepatří nám. Patří zřítelnici Boží, Izraeli,
kterému jsme my skoro všechno ukradli, jehož existenci
jsme téměř nechali zmizet v dýmu.

Ano, Izajášovo slovo nám nepatří, ale obžalovává nás, bere nás do
spoluručení.

A to proto, že onen muž z Nazaréta nám je ukládá a tyto věty v Mt 13
výslovně cituje.

Drží nás pevně na místě, ze kterého chceme utéci.

Ne, toto slovo bych neunesl.
Je neunesitelné.

Kdyby tu nebyl ten jiný hlas. Zním ho. Známe ho všichni,
my blízko vůči církvi i ti vzdálení.

Ten hlas je tichý, ne násilný, klidný a nepřekonatelný:

Co ty neunesíš, unesu já.

Na tvé místo jsem vstoupil. Před Boha.

Nesu záhady chaosu.

Nesu záhady dějin.

Nesu tebe, který jsi sám sobě záhadou.

Nesu tvé hříchy na dřevo na Golgotě.

Učinil jsem tě nositelem svého jména.

Jsi svobodný, nekonečně cenný a jedinečný.

Máš důstojnost.

Zítřek patří tobě. Mé zítřejší velikonoční jitro.

Tak se rozprostírá kříž Ježíše Krista nad propastmi Izajášova slova,

abychom slyšeli a rozuměli, abychom viděli a pochopili a obrátili se.

Všechno záleží na tom, nedůvěřovat vlastnímu životnímu programu,

nýbrž hodnověrnému slovu Ježíše Krista.

To nese.

Jen to vyzkoušejte!

Takto, ve stínu kříže, odoláme studenému světlu,

jež na nás vrhá Izajášovo slovo.

Slyšíce neslyšíte! říká Izajáš.

V Solingen hořel dům. Uhořely ženy a děti.

Rozpaky, zaraženost veliká. Převládá bezradnost. Pravděpodobně

byli těmi vrahy mladiství. Směřovali svou nenávist proti celku,
proti nám — a zasáhli muslimy. Kdo je nakazil? My.

Tito mladí lidé nespadli z nějaké smrduté hvězdy, nýbrž vyrůstali
pod našima studenýma rukama. My, tradičně osleplí na pravé oko,
jsme bagatelizovali nacistická zvěrstva. Měli jsme po tři desetiletí
na práci něco jiného, než poctivě vydat počet před naší mládeží.

Učili jsme ji užívat loktů, nahradili jsme pevný charakter a slušnost
tvrdou markou — a divíme se. Budeme se hodně divit.

Johannes Rau má pravdu, když říká: Zákony můžeme vytvářet
a používat jak chceme. Nenastane-li proměna v hlavách a srdcích,
jsme ztraceni.

Město je zpustlé a domy bez lidí, říká Izajáš.

V Bosně plodí jedna vražda druhou. V Evropě přišel rozum na žebrotu.

Kdo zde požaduje, že Evropa přece nesmí jen postávat a přihlížet, někdo to musí těm pomínutým vrahům celých národů zarazit, ten si ve své církvi vyslouží pověst válečného štváče. Tak jsme rozpolceni. Říká-li dnes někdo, přijměte konečně válečné uprchlíky, pokud se vůbec dostanou až na naše hranice, dostane se mu odpovědi, že si to v tuto chvíli z politických důvodů nemůžeme dovolit.

Město je zpustlé a domy bez lidí, říká Izajáš.

V Riu byly před rokem podepsány nějaké dokumenty. Dobré, nadějně dokumenty. Ale klimatická katastrofa nás už všude možné předběhla. Slunce na nás zle pohlíží. Není skoro žádná naděje, že by lidská rodina dospěla k nějaké soustředěné akci.

Dívejte se, dívejte, nic nepoznáte, říká Izajáš.

Onoho svobodného rána jsme se potkali na mostě a nepoznali jsme se vzájemně.

Padli jsme si do náručí a byli jsme zaražení. Vítězný křik na Západě přišel předčasně. Místo slavnosti, šedivá všednost. Přes čtyřicet let dopláceli lidé v nových spolkových zemích na válku, za kterou neseme společnou odpovědnost. Kdo to ještě nepochopil: Účet je předložen teprve nyní.

Otázky zůstávají:

Kde zůstali ti mladí lidé, jejichž odvaze a srdnatosti smíme přinejmenším spoluvděčit za převrat? Byli odstaveni proudem neurvalého přizpůsobování? Zeptejte se jich. Kdo vyřídil koho?

Co mají dělat všechny ty nesčetné svobodné matky, dříve pracující, při nejbližším zvyšování nájemného?

Kdopak hovoří ještě přátelsky a bratrsky s lidmi, jež zklamaly jejich šalebné ideály?

Sto tisíc lidí navštívilo v loňském roce hrob Rosy Luxemburgové.

Město je zpustlé a domy bez lidí, říká Izajáš.

Hrůza, pokud by se tato hrozba uskutečnila na nás.

Vzpomínky na minulost jsou napořád vzpomínkami na možnou budoucnost.

„To nemohlo dobře dopadnout.“ Někdo za mnou šeptl tuto větu, když jsem stál před mnoha lety v císařské lóži tohoto domu.

Dóm byl tehdy staveniště. Zšedlý prachem, potemnělý.

Nastoupili jsme zpáteční cestu na Západ. Jako každý rok:

nádraží Friedrichstraße. Farářský kurs, který navštívil sourozence z Königs-Wusterhausenu. Jako každý rok.

To nemohlo dobře dopadnout: Tento člověk v taláru na schodech dómu, ruku zdviženou k hitlerovskému pozdravu.* To nemohlo dobře dopadnout: Dóm zůstal netknutý, zatímco berlínské synagogy hořely.

Obráťme se.

Obráťte se. Prosím.

Neuvěříte-li, neobstojíte.

My v evangelické církvi směřujeme tuto prosbu bez přestání na každého:

Slyšte a rozumějte.

Hleďte a chápejte.

Budete-li důvěřovat Ježíši Kristu, pak se sami lecčeho nadějete.

Přesně to lze ozkoušet.

My křesťané nejsme ti lepší lidé. Nedůvěřujeme morálním úsudkům.

Nemáme žádný důvod lidi zatracovat nebo zlehčovat. Nejsme ani producenti ani majitelé receptu na zlepšení světa.

Ale tento kostel stále zachovává poklad slova Božího.

Užívejte ho.

Přestaňte se konečně tak lehce a bezmyšlenkovitě obracet zády k této církvi. Budete potřebovat službu jejího poselství. Není tak špatná, jak se dělá nebo jak by ji chtěli dělat jiní.

My vás potřebujeme, vaši fantazii, vaši pomoc a spolupráci, vaši odvahu — i váš hněv.

Zaplňujte tento dóm. Bez lidí zůstane jen kulisou nesmyslnosti.

Stále ještě tu je slyšet něco, co jinde neuslyšíte.

Stále ještě tu je něco, co si smíte odnést, co vám jinde nikdo nepřibalí.

Dóm patří vám.

Zapamatuj si to, Berlíne! Ty milé město.

A pokoj Boží, který převyšuje všeliký rozum, hájíjí bude srdcí vašich a smyslů vašich v Kristu Ježíši, našem Pánu. Amen.

Přeložil Ladislav Beneš

* Narážka na často přetiskovaný obrázek říšského biskupa Ludwiga Müllera krátce po jeho slavnostním uvedení do úřadu 3. 12. 1933.